

Y CYFARWYDDIAETH DYSGU A SGILIAU

Adroddiad Gwrthwynebu

Ymgynghoriad ar y cynnig i ateb y galw uwch am addysg gynradd cyfrwng Saesneg yn y Bont-faen o fis Medi 2022 trwy:

- **Newid ystod oedran Ysgol Gyfun y Bont-faen o 11 - 19 i 3 - 19;**
- **Cynyddu capasiti Ysgol Gyfun y Bont-faen o 1,586 o leoedd i 1,796 o leoedd i wneud lle i 210 o leoedd cynradd cyfrwng Saesneg gyda 48 o leoedd meithrin rhan-amser ychwanegol; a**
- **Chodi adeilad ysgol newydd ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen i wneud lle i'r cyfnodau cynradd a meithrin.**

Gellir trefnu bod y ddogfen hon ar gael mewn Braille.

Gellir trefnu bod gwybodaeth ar gael mewn ieithoedd cymunedol eraill hefyd os oes angen.

Cysylltwch â ni ar 01446 709828 i drefnu hyn.

Cynnwys

Cefndir	3
Adroddiad Ymgynghori	3
Hysbysiad Statudol	3
Gwrthwynebiadau i'r Cynnig	4
Casgliad	21

Cefndir

Cynhaliodd y Cyngor ymarfer ymgynghori rhwng **16 Mawrth 2020** a **23 Tachwedd 2020** ar y cynnig i ateb y galw uwch am addysg gynradd cyfrwng Saesneg yn y Bont-faen o fis Medi 2022 trwy;

- Newid ystod oedran Ysgol Gyfun y Bont-faen o 11 - 19 i 3 - 19;
- Cynyddu capasiti Ysgol Gyfun y Bont-faen o 1,586 o leoedd i 1,796 o leoedd i wneud lle i 210 o leoedd cynradd cyfrwng Saesneg gyda 48 o leoedd meithrin rhan-amser ychwanegol; a
- Chodi adeilad ysgol newydd ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen i wneud lle i'r cyfnodau cynradd a meithrin.

Nod yr ymgynghoriad oedd hysbysu ymgynghoreion penodedig ynghylch y cynnig ad-drefnu ysgolion a oedd yn cael ei gynnis dan adran 2.3 y Cod Trefniadaeth Ysgolion ac y cyfeirir ato fel newid a reoleiddir i ysgol, sy'n cynnwys cynyddu capasiti ac estyn ystod oedran ysgol o un flwyddyn neu fwy.

Dilynodd y broses ymgynghori ganllawiau Llywodraeth Cymru fel a nodir yng Nghod Trefniadaeth Ysgolion 2018. Rhoddodd gyfle i ymgynghoreion penodedig yn ogystal ag aelodau o'r gymuned leol ddysgu am y cynnig ac i'r Cyngor glywed barn pawb sydd â buddiant er mwyn iddynt allu cael eu cymryd i ystyriaeth fel rhan o'r broses benderfynu.

Yn ystod yr ymarfer ymgynghori, cafwyd 251 o ymatebion unigol erbyn dyddiad cau'r ymgynghoriad, sef 23 Tachwedd 2020. Gofynnwyd i'r ymgynghoreion am eu barn ynglŷn â'r cwestiwn allweddol, "Ymgynghoriad ar y cynnig i ateb y galw uwch am addysg gynradd cyfrwng Saesneg yn y Bont-faen o fis Medi 2022 trwy;

- Newid ystod oedran Ysgol Gyfun y Bont-faen o 11 - 19 i 3 - 19;
- Cynyddu capasiti Ysgol Gyfun y Bont-faen o 1,586 o leoedd i 1,796 o leoedd i wneud lle i 210 o leoedd cynradd cyfrwng Saesneg gyda 48 o leoedd meithrin rhan-amser ychwanegol; a
- Chodi adeilad ysgol newydd ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen i wneud lle i'r cyfnodau cynradd a meithrin.

Ydych chi'n cefnogi'r cynnig a nodir uchod?"

O'r cyfanswm o 251 o ymatebion unigol a gafwyd, roedd 83 (33%) o blaid y cynnig, roedd 163 (65%) yn ei erbyn, ac ni roddodd 5 (2%) farn y naill ffordd na'r llall.

Cyhoeddwyd yr ymatebion yn yr adroddiad ymgynghori.

Adroddiad Ymgynghori

Cyhoeddwyd adroddiad ymgynghori yn dilyn yr ymarfer ymgynghori. Diben yr adroddiad ymgynghori yw rhoi trosolwg o'r adroddiad a gafwyd yn ystod y cyfnod

ymgyngori, ac ymateb y Cyngor i unrhyw faterion a godwyd. Cafodd yr adroddiad ymgynghori ei ystyried gan Gabinet y Cyngor ar 21 Rhagfyr 2020.

Hysbysiad Statudol

Yn dilyn ystyried yr adroddiad ymgynghori, penderfynodd Cabinet y Cyngor fwrw ymlaen â'r cynnig trwy gyhoeddi hysbysiad statudol.

Cyhoeddwyd yr hysbysiad statudol ar 13 Ionawr 2021. Cyhoeddwyd yr hysbysiad ar wefan Cyngor Bro Morgannwg (www.valeofglamorgan.gov.uk/cowbridgeprimaryprovision) ac fe'i gosodwyd ym mhrif fynedfeydd Ysgol Gyfun y Bont-faen. Dosbarthwyd copiâu o'r hysbysiad i rieni, gofalwyr a gwarcheidwaid, llywodraethwyr ac aelodau o staff, yn ogystal ag ymatebwyr a oedd yn dymuno cael eu hysbysu. Cafodd yr holl sefydliadau ac ymgynghoreion yr oedd yn ofynnol ymgynghori â hwy dan God Trefniadaeth Ysgolion 2018 gopi o'r llythyr a'r hysbysiad fel atodiad wrth y neges e-bost yn ogystal â dolen i'r hysbysiad ar y wefan.

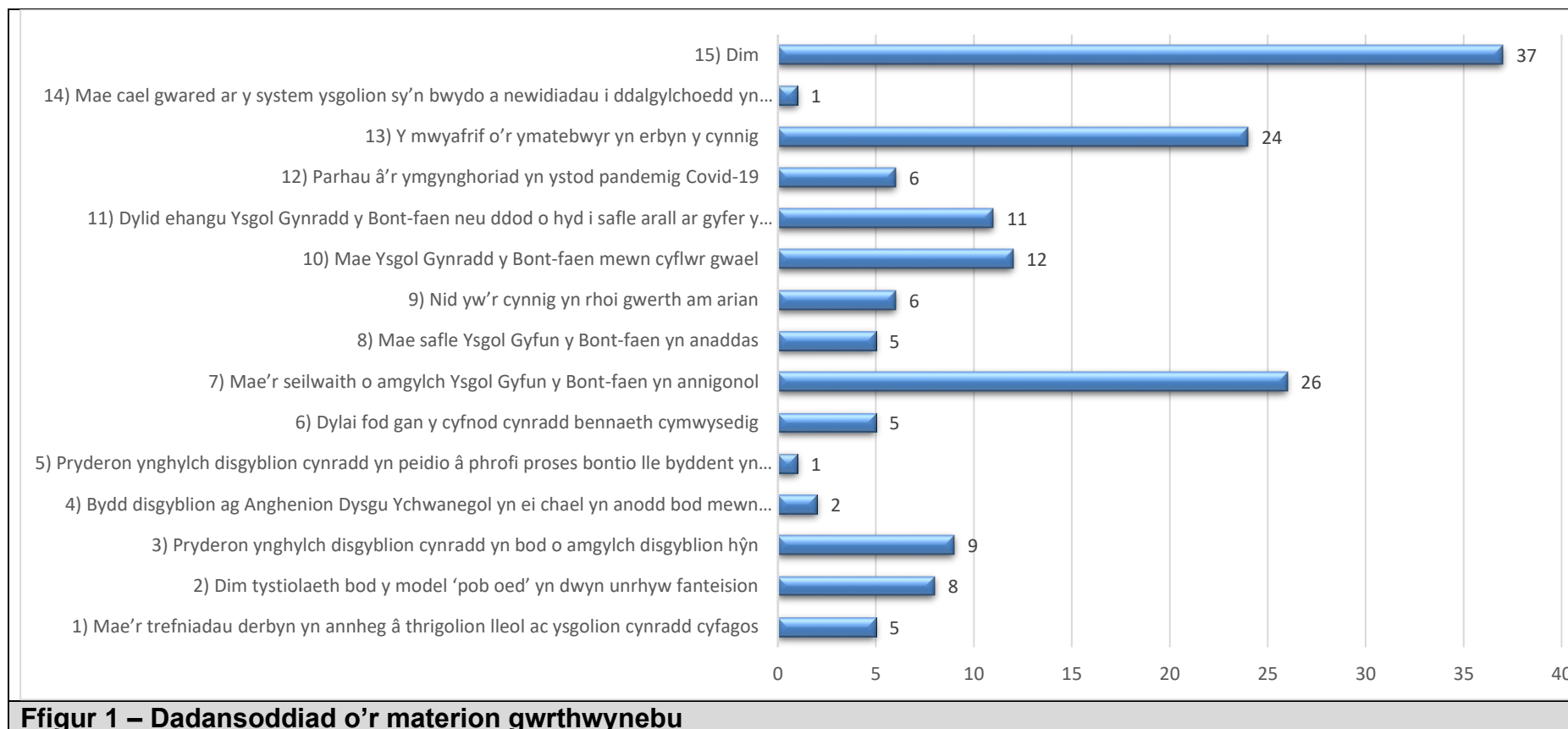
Yn unol ag adran 49 Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013, gall unrhyw un wrthwynebu'r cynnig cyn diwedd y cyfnod o 28 diwrnod sy'n dechrau â'r diwrnod pan gyhoeddwyd y cynnigion, sef erbyn diwedd 9 Chwefror 2021.

Lle ceir gwrthwynebiadau i'r hysbysiad statudol, rhaid cyhoeddi adroddiad gwrthwynebu sy'n crynhoi'r gwrthwynebiadau statudol ac ymateb y cynnigydd i'r gwrthwynebiadau hynny.

Gwrthwynebiadau i'r Cynnig

Cafodd y Cyngor 92 o wrthwynebiadau unigol erbyn diwedd y cyfnod gwrthwynebu. Caiff y gwrthwynebiadau a gafwyd eu crynhoi isod, ynghyd ag ymateb y Cyngor.

Ceir dadansoddiad o'r themâu gwrthwynebu yn ffigur 1 isod. Sylwer y gall gwrthwynebiadau gynnwys mwy nag un thema. Roedd y mwyafrif o wrthwynebiadau'n nodi dim rheswm dros y gwrthwynebiad (37), gyda phryderon ynghylch traffig a pharcio'n ail (26), a'r ffaith bod y mwyafrif o'r ymatebion i'r ymgynghoriad yn erbyn y cynnig yn drydydd (24).

Ffigur 1 – Dadansoddiad o'r materion gwrthwynebu

Thema gwrthwynebu 1: Mae'r trefniadau derbyn yn annheg â thrigolion lleol ac ysgolion cynradd cyfagos

Mynegodd ymatebwyr bryderon ynghylch y trefniadau derbyn arfaethedig. Roedd un ymatebydd yn pryderu y bydd ehangu darpariaeth gynradd yn annog rhagor o ddisgyblion o'r tu allan i'r Bont-faen i gael eu haddysgu yn yr ardal ac na fydd disgyblion presennol yn y Bont-faen yn gallu cael budd o'r ddarpariaeth newydd. Ystyrir bod hyn yn arbennig o annheg pan fo rhai disgyblion presennol yn Ysgol Gynradd y Bont-faen mewn dosbarth o 40 am bod y galw'n fwy na'r capasiti. Pryder arall yw y bydd y capasiti ychwanegol yn effeithio ar y galw am leoedd cynradd yn y Fro wledig ac y byddai trosglwyddiad awtomatig y cyfnod cynradd i Ysgol Gyfun y Bont-faen yn annheg ag ysgolion cynradd cyfagos.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Mae dyletswydd statudol ar y Cyngor i sicrhau lleoedd ysgol digonol ym Mro Morgannwg. Mae amcanestyniadau'n dynodi na fydd digon o leoedd cynradd cyfrwng Saesneg ar gael yn nalgylch Ysgol Gynradd y Bont-faen i ateb y galw a ragwelir, yn bennaf oherwydd datblygiadau tai lleol. Gallai hyn olygu y gwrthodir derbyn disgyblion yn y dalgylch ac y cynigir lleoedd iddynt mewn ysgolion cynradd eraill. Gallai hyn gynyddu costau trafniadaeth os yw'r ysgol arall agosaf sy'n addas fwy na 2 filltir o'u man preswyllo.

Mae'r Cyngor wedi gweithio'n flaenorol gydag Ysgol Gynradd y Bont-faen i ddyrannu mwy na 30 o ddisgyblion i grŵp blwyddyn er mwyn ateb y galw o fewn y dalgylch. Bu hyn yn seiliedig ar gyfrifiadau capasiti, a amlygodd fod yr adeilad presennol yn darparu digon o le ar gyfer y disgyblion ychwanegol hyn. Nid yw'r penderfyniadau hyn wedi bod yn seiliedig ar unrhyw gynnig posibl i ehangu Ysgol Gynradd y Bont-faen a byddai digon o le i'w derbyn trwy gydol eu hamser yn yr ysgol. Byddai'r cynnig hwn yn atal hyn rhag digwydd yn y dyfodol trwy ddarparu digon o leoedd i ateb y galw a ragwelir.

Un o fanteision allweddol model ysgol pob oed yw y byddai disgyblion o'r cyfnod cynradd yn trosglwyddo'n awtomatig o flwyddyn 6 i flwyddyn 7 heb yr angen i ymgeisio am le. Byddai hyn yn golygu cyn lleied â phosibl o amhariad ar gyfer disgyblion a rhieni. Mae hyn yn dilyn yr un trefniadau ag a geir yn Ysgol Gymraeg Bro Morgannwg, ysgol 3-19 oed yn y Barri.

Byddai'r nifer derbyn ar gyfer y cyfnod cynradd yn 30 o leoedd disgyblion o fis Medi 2022. Mae'r amcanestyniadau'n dynodi y byddai'r nifer hwn yn ddigon i ateb y galw yn y dyfodol am addysg gynradd yn nalgylch yr ysgol.

Mae'r cynnig yn annhebygol o gael effaith sylweddol ar ysgolion cynradd eraill yn yr ardal leol am y rhesymau canlynol:

- Mae'r capasiti ychwanegol wedi'i fwriadu i ateb galw uwch o fewn y dalgylch;
- Byddai dalgylch y cyfnod cynradd yr un fath ag un Ysgol Gynradd y Bont-faen (gyda'r un meini prawf gorallw);
- Nid oes unrhyw gynigion i gau unrhyw ysgolion cyfagos; a

- Byddai'r ffrwd fwy'n cael ei chyflwyno'n raddol gyda 30 o leoedd derbyn a 48 o leoedd meithrin rhan-amser ar gael o fis Medi 2022. Felly, byddai'n cymryd 7 mlynedd i'r disgyblion derbyn cychwynnol fwydo i mewn i'r cyfnod uwchradd. Mae hyn yn dilyn trefniadau tebyg a oedd ar waith ar gyfer agor Ysgol Dewi Sant yn 2015.

Nid yw'r Cyngor yn rhagweld y bydd nifer fawr o ddisgyblion y tu allan i'r dalgylch yn cael eu derbyn i gyfnod cynradd yr ysgol pob oed.

Mae'r Cyngor yn nodi y gallai fod sefyllfaoedd lle nad yw disgyblion yn byw yn y dalgylch mwyach pan ydynt yn trosglwyddo o'r cyfnod cynradd i'r cyfnod uwchradd. Fodd bynnag, nid yw'r Cyngor yn rhagweld y byddai hyn yn effeithio'n negyddol ar ysgolion lleol gan bod Ysgol Gyfun y Bont-faen eisoes yn dyrannu lleoedd i ddisgyblion sy'n byw'r tu allan i ddalgylch yr ysgol uwchradd.

Ym mis Medi 2020, dim ond 145 (60%) o'r 240 o bobl y dyrannwyd lle iddynt oedd yn byw o fewn y dalgylch. O'r 1,541 o ddisgyblion sydd ar y gofrestr yn Ysgol Gyfun y Bont-faen ar hyn o bryd, dim ond 1065 (69%) sy'n byw yn y dalgylch. Mae hyn yn golygu bod 476 (31%) o ddisgyblion ar y gofrestr yn byw y tu allan i ddalgylch yr ysgol ar hyn o bryd. Felly, byddai'r cynnig hwn yn arwain at gydbwysedd mwy effeithlon rhwng y galw am leoedd uwchradd a'r cyflenwad ohonynt yn dalgylch Ysgol Gyfun y Bont-faen.

Mae'r Cyngor yn mynd ati'n flynyddol i fonitro trefniadau derbyn ledled Bro Morgannwg ac yn ymgynghori'n flynyddol.

Thema gwrthwynebu 2: Dim tystiolaeth bod y model 'pob oed' yn dwyn unrhyw fanteision

Roedd ymatebwyr o'r farn bod dim prawf o hyd bod model ysgol 'pob oed' yn dwyn unrhyw fanteision. Nododd nifer o ymatebwyr yn arbennig nad oes tystiolaeth empirig bod ysgolion pob oed yn darparu deilliannau addysgol gwell.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Mae ysgol pob oed yn fodel addysg sy'n cyfuno mwy nag un cyfnod yn addysg plentyn mewn un sefydliad addysg. Yng nghyd-destun y cynnig hwn, byddai'n golygu bod y cyfnodau addysg cynradd ac uwchradd yn cael eu rheoli fel un ysgol. Byddai un pennaeth a chorff llywodraethu â chyfrifoldeb cyffredinol am bob cyfnod addysg.

Nid yw'r Cyngor o'r farn y byddai'r model ysgol pob oed ar ei ben ei hun yn arwain at ddeilliannau addysgol gwell i ddysgwyr. Wrth ddatblygu'r cynnig, rhoddodd y Cyngor ystyried i ystod o ysgolion ledled y Fro lle mae mwy nag un ysgol yn rhannu un safle. Ystyriwyd fod y model pob oed yn darparu mwy o gyfleoedd i gynyddu'r cyfleusterau i'r eithaf ar draws un safle gydag un tîm rheoli'n gyfrifol am reoli pob cyfnod. Mae ysgol pob oed hefyd yn sicrhau bod dull ar y cyd o reoli'r safle, gan gynnwys rheoli mannau parcio, gollwng a chodi. Mae hyn yn cynnwys amseriadau diwrnodau ysgol ac un cynllun rheoli traffig.

Mae ysgolion pob oed wedi dod yn fwy poblogaidd dros y blynyddoedd diwethaf gyda 21 o ysgolion pob oed ledled Cymru a 5 arall i fod i agor dros y 3 blynedd nesaf. Ysgol Gymraeg Bro Morgannwg oedd ysgol pob oed gyntaf y Cyngor, a sefydlwyd yn dilyn uno Ysgol Gyfun Bro Morgannwg ac Ysgol Nant Talwg ym mis Medi 2015. Arolygwyd yr ysgol ddiwethaf gan Estyn ym mis Gorffennaf 2019 a barnwyd fod 'lles ac agweddau at ddysgu' a 'gofal, cymorth ac arweiniad' yn 'rhagorol'.

Nid yw'r Cyngor wedi datblygu polisi sy'n ffafrio'r model ysgol pob oed dros fodolau addysg eraill. Mae'r Cyngor yn ystyried pob cynnig ar sail unigol i adnabod y model addysg mwyaf priodol.

Yn seiliedig ar brofiadau blaenorol, mae'r Cyngor o'r farn bod nifer o fanteision yn gysylltiedig â'r model ysgol pob oed, gan gynnwys:

- Gweledigaeth gyson a gwerthoedd cyffredin ar draws cyfnodau addysg.
- Cymuned ddysgu broffesiynol ar y cyd.
- Ymgysylltu cyson â rhieni ar draws y cyfnod cynradd ac uwchradd.
- Arbenigedd ar draws yr ystod oedran lawn.
- Cyfleoedd datblygu proffesiynol i staff mewn amgylchedd ysgol pob oed.
- Mwy o ffocws ar brosesau pontio allweddol yn enwedig rhwng Cyfnod Allweddol 2 a'r cyfnod uwchradd gan sicrhau yr adeiledir ar gynnydd o ran dysgu o un flwyddyn i'r llall gyda chyn lleied â phosibl o darfu wrth i'r plentyn symud drwy'r strwythur(au) dysgu.
- Un gyfundrefn atebolrwydd ac arolygu, gan gynnwys un Partner Gwella o'r Consortiwm.
- Un gyllideb ar draws yr ysgol, a fyddai'n symleiddio rheolaeth ariannol.
- Cyfle i gyflawni cost-effeithlonrwydd o ganlyniad i gydleoli ar un safle a rhesymoli contractau gwasanaethau cymorth megis cynnal a chadw tir yr ysgol.
- Cael gwared ar ddyblygu datganiadau data a data cyfrifiadau disgyblion.

Byddai'r model hwn yn galluogi'r cyfnod uwchradd i barhau i berfformio'n dda, gan roi'r cyfle i'r cyfnod cynradd newydd fanteisio ar y cyfleoedd sy'n gysylltiedig ag ysgolion pob oed.

Fel a nodir yn yr ymateb i'r ymgynghoriad a gafwyd gan Estyn, 'mae'n debygol y bydd y cynnig o leiaf yn cynnal safonau presennol addysg a'r ddarpariaeth yn yr ardal'. Yn yr arolygiad diweddaraf gan Estyn ym mis Ebrill 2019, barnwyd fod Ysgol Gyfun y Bont-faen yn 'rhagorol' ym mhob un o'r pum maes arolygu. Fe grynodd Estyn fod 'arweinyddiaeth gref, sicr, cynllunio'r cwricwlwm yn ofalus ac addysgu sy'n gyson yn effeithiol i addysgu ac ysbrydoli pobl ifanc wedi bod yn llwyddiannus o ran sicrhau lefelau eithriadol o uchel o gyrhaeddiad a lles disgyblion yn Ysgol Gyfun y Bont-faen'. Mae uwch arweinwyr Ysgol Gyfun y Bont-faen wedi bod yn llwyr gefnogol i'r cynnig hwn.

Thema gwrthwynebu 3: Pryderon ynghylch disgyblion cynradd yn bod o amgylch disgyblion hŷn

Mynegodd ymatebwyr bryderon ynghylch disgyblion cynradd yn dod i gysylltiad ag ymddygiadau gwael disgyblion hŷn.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Er mai cynnig i estyn ystod oedran Ysgol Gyfun y Bont-faen i sefydlu ysgol pob oed yw hwn, byddai'r cyfnodau cynradd ac uwchradd ar wahân, gan ddefnyddio adeiladau ar wahân. Byddai adeilad newydd yn cael ei adeiladu ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen. Byddai'r adeilad hwn yn ddigon mawr ar gyfer 210 o ddisgyblion a 48 o leoedd meithrin rhan-amser, ac yn cydymffurfio â Bwletin Adeiladu 99, y fframwaith ar gyfer adeiladau ysgolion cynradd. Byddai adeilad yr ysgol o'r un maint ac o ddyluniad tebyg i Ysgol Gynradd Oak Field yn y Barri, a gyflawnwyd fel rhan o Fand A Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif. Byddai adeilad yr ysgol yn cynnwys ystafelloedd dosbarth, prif neuadd ar gyfer chwaraeon a bwyta, swyddfeydd ar gyfer uwch aelodau o staff a staff gweinyddol, ystafell staff, ac ardaloedd ymneilltuo ar gyfer ymyriadau a roddir i ddisgyblion.

Byddai ffens o amgylch yr ysgol i ddiogelu disgyblion cynradd gyda mynediad ag intercom ar gyfer ymwelwyr. O fewn tir y cyfnod cynradd, byddai ardaloedd chwarae awyr agored, man chwarae amldefnydd (MUGA) ac ardaloedd cynefin ar gyfer darpariaeth ysgol goedwig ac i wella lles disgyblion.

Mantais model ysgol pob oed yw bod rhai cyfleusterau'n gallu cael eu rhannu ar draws y cyfnod cynradd ac uwchradd. Fel ysgol uwchradd, mae gan Ysgol Gyfun y Bont-faen gyfleusterau ychwanegol na fyddai gan ysgol gynradd fynediad atynt fel arfer. Mae'r rhain yn cynnwys man perfformio, ystafell ffitrwydd, neuadd chwaraeon â 4 cwrt, ystafelloedd dosbarth arbenigol a chae pob tywydd 3G. Byddai'r defnydd o'r cyfleusterau hyn yn cael ei amserlennu a'i reoli gan staff yr ysgol i sicrhau diogelwch a lles disgyblion y cyfnod cynradd.

Mae polisïau i ymdrin â bwlio a gwarchod lles disgyblion eisoes wedi'u hen sefydlu yn Ysgol Gyfun y Bont-faen a gellid eu datblygu ymhellach gydag arbenigeddau cynradd. Gallai disgyblion cynradd gyfranogi mewn gwasanaethau mentora gan gymheiriaid a lles sydd ar gael fel rhan o "Gynllun Lles" yr ysgol uwchradd. Gallai hyn gynnwys cyfleoedd i ddisgyblion yr ysgol uwchradd weithredu fel mentoriaid i helpu disgyblion cynradd wrth bontio i flwyddyn 7.

Thema gwrthwynebu 4: Bydd disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol yn ei chael yn anodd bod mewn lleoliad addysgol mawr

Mynegodd ymatebwyr bryderon y byddai disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yn ei chael yn anodd bod mewn amgylchedd ysgol mawr.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Mae Ysgol Gyfun y Bont-faen yn darparu cwricwlwm pwrpasol ac wedi'i dargedu sy'n ymatebol i alluoedd y plentyn unigol ac yn sicrhau bod yr holl blant y mae arnynt angen cymorth ychwanegol yn cael eu hintegreiddio ar draws pob maes yn y cwricwlwm.

Nid oes gan yr ysgol ganolfan adnoddau arbenigol (CAA) gysylltiedig; rhoddir cymorth arbenigol i blant sydd ag anghenion dynodedig mewn lleoliad cynhwysol o fewn yr ysgol. Bydd trefniadau yn y dyfodol yn cael eu pennu gan yr ysgolion mewn polisi ar y cyd ar gyfer darpariaeth ADY. Mae gan yr ysgol eisoes adran a staff sefydledig i gefnogi disgyblion ADY.

Roedd yr adroddiad arolygu diweddaraf gan Estyn ar gyfer Ysgol Gyfun y Bont-faen (Ebrill 2019) yn nodi; 'Mae'r ysgol yn adolygu'r ddarpariaeth gyfredol ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol ym Mlwyddyn 5 i sicrhau bod staff yn barod i barhau i ddiwallu anghenion disgyblion pan fyddant yn cyrraedd yr ysgol uwchradd, er enghraifft trwy hyfforddi staff lle y bo angen a chydweithio'n agos gyda theuluoedd ac asiantaethau allanol.'

Mae hyn yn dangos bod Ysgol Gyfun y Bont-faen yn ystyried anghenion disgyblion yn ofalus ac mae'n debygol y byddid yn adeiladu ar hyn pe bai'r cynnig hwn yn cael ei weithredu.

Gall ysgol pob oed fod yn fuddiol i ddisgyblion ag ADY a staff cymorth gan bod hyn yn galluogi parhad yn y ddarpariaeth ar draws y cyfnodau allweddol. Byddai gan yr adeilad newydd ar gyfer y cyfnod cynradd fannau ar gyfer mesurau ymyrryd a chymorth i ddisgyblion ADY. Byddai'r adeilad hefyd yn cydymffurfio'n llawn â mesurau'r Ddeddf Cydraddoldeb (2010), gan gynnwys hygyrchedd i ddefnyddwyr cadeiriau olwyn. O fewn tir y cyfnod cynradd, byddai ardaloedd chwarae awyr agored, man chwarae amldefnydd (MUGA) ac ardaloedd cynefin ar gyfer darpariaeth ysgol goedwig ac i wella lles disgyblion. Gallai hyn gynnwys gardd synhwyraidd i ddarparu adnodd ychwanegol ar gyfer disgyblion ADY.

Byddai anghenion penodol disgyblion ag ADY yn cael eu pennu trwy asesiadau unigol.

Dylid nodi bod Ysgol Y Deri, sef ysgol arbennig y Cyngor, yn rhannu ei safle gydag ysgol uwchradd. Mae oddeutu 1,500 o ddisgyblion yn rhannu'r safle ac nid yw ei faint wedi cael ei amlygu fel mater sy'n effeithio ar ddisgyblion ADY.

Thema gwrthwynebu 5: Pryderon ynghylch disgyblion cynradd yn peidio â phrofi proses bontio lle byddent yn trosglwyddo i ysgol uwchradd ar safle ar wahân

Mynegodd ymatebydd bryderon ynghylch disgyblion cynradd yn bod ar eu colled am na fyddent yn profi proses bontio lle byddent yn trosglwyddo i ysgol uwchradd ar wahân, gyda hynny'n arwain at sefyll yn llonydd o safbwynt datblygiadol.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Cydnabyddir yn eang bod y broses o bontio o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd yn

amser problemus i ddisgyblion ysgolion cynradd. Gall newid yn yr amgylchedd a'r staff addysgu arwain at ostyngiad mewn disgwyliadau, ac mae safonau disgyblion yn aml yn gostwng hefyd. Yn emosiynol, gall hefyd fod yn brofiad brawychus i ddisgyblion pan ydynt yn mynd o gymuned glos, fechan i ysgol uwchradd fawr, o ran daearyddiaeth ac o ran y boblogaeth. Gall fod yn brofiad llethol, hyd yn oed i'r disgybl mwyaf hyderus ym mlwyddyn 6.

Gallai trefniadau pontio dan y cynnig hwn fod o fantais gan y byddai disgyblion yn gyfarwydd â chyfleusterau'r ysgol uwchradd ac y byddent o bosibl yn teimlo bod disgyblion hŷn yn llai o fgythyiad gan y byddent wedi arfer eu gweld o amgylch y safle. Byddai disgyblion hefyd yn fwy cyfarwydd â staff yn enwedig os ydynt yn gweithredu ar draws y ddau gyfnod.

Gallai'r disgyblion sy'n trosglwyddo'n awtomatig i'r cyfnod uwchradd gefnogi eu cyfoedion sydd wedi trosglwyddo o ysgolion cynradd eraill. Gallent wella cynefindra â'r amgylchedd newydd a gallent rannu eu profiadau o fod yn rhan o'r ysgol pob oed.

Byddai'r adeiladau cynradd ac uwchradd ar wahân i'w gilydd gydag ardaloedd awyr agored ar gyfer pob cyfnod ac felly byddai newid o hyd wrth drosglwyddo o'r cynradd i'r uwchradd o ran cyfleusterau. Byddai disgyblion hefyd yn dal i brofi'r newid yn y cwricwlwm rhwng y cynradd a'r uwchradd.

Thema gwrthwynebu 6: Dylai fod gan y cyfnod cynradd bennaeth cymwysedig

Nododd ymatebydd y dylai fod gan y cyfnod cynradd bennaeth â chymwysterau addas ac nid dirprwy i'r ysgol uwchradd.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Mae ysgol pob oed yn fodel addysg sy'n cyfuno mwy nag un cyfnod yn addysg plentyn mewn un sefydliad addysg. Yng nghyd-destun y cynnig hwn, byddai'n golygu bod y cyfnodau addysg cynradd ac uwchradd yn cael eu rheoli fel un ysgol. Byddai un pennaeth a chorff llywodraethu â chyfrifoldeb cyffredinol am bob cyfnod addysg.

Er y byddai'r ddau gyfnod addysg yn cael eu rheoli fel un sefydliad yn y model arfaethedig ar gyfer yr ysgol, byddai'r cyfnod cynradd yn dal i fod â'i arweinydd ei hun (mewn modelau blaenorol Pennaeth y Cyfnod Cynradd fu hwn) a byddai mewn adeilad ar wahân a fyddai wedi'i ddylunio'n benodol ar gyfer disgyblion cynradd. Byddai pennaeth y cyfnod cynradd yn meddu ar gymwysterau addas a byddai'n cael ei wahodd i fod yn rhan o Grŵp Llywio Pennaethiaid Cynradd y Cyngor.

Yn ystod y cyfnod rhoi ar waith byddai corff llywodraethu Ysgol Gyfun y Bont-faen yn pontio i'r model ysgol pob oed. Er enghraifft, bydd 4 o'r 6 lle ar gyfer rhiant-lywodraethwyr yn Ysgol Gyfun y Bont-faen yn dod i ben yn 2023 felly byddech yn disgwyl i'r lleoedd hynny fod yn fwy cynhwysol o ran y ddau gyfnod wrth edrych tua'r dyfodol. Gallai'r 2 lle ar gyfer llywodraethwyr o blith athrawon gael eu rhannu rhwng y ddau gyfnod (cynradd ac uwchradd) yn y dyfodol hefyd a byddech fel arfer yn disgwyl i Bennaeth y Cyfnod Cynradd fynychu cyfarfodydd y corff llywodraethu fel sylwedydd o ran arfer da.

Un o'r ysgogwyr allweddol ar gyfer llwyddiant ysgol yw'r staff a'r arweinwyr. Barnodd Estyn yn ddiweddar fod arweinwyr presennol Ysgol Gyfun y Bont-faen yn "Rhagorol".

Thema gwrthwynebu 7: Mae'r seilwaith o amgylch Ysgol Gyfun y Bont-faen yn annigonol

Mynegodd ymatebwyr bryderon ynghylch anallu'r seilwaith lleol i ymdopi â'r traffig cynyddol o ganlyniad i gludiant ar gyfer disgyblion. Nododd ymatebydd fod gyrwyr yn mynd trwy oleuadau coch yng nghyffordd Edmondes Arms oherwydd yr arhosiad hir ac y bydd hyn yn waeth gyda chynnydd yn y traffig. Cododd ymatebydd bryderon ynghylch disgyblion chweched dosbarth yn defnyddio ffyrdd pengaead cyfagos i osgoi traffig ar y brif ffordd ac ar gyfer parcio sy'n achosi problemau i breswylwyr. Roedd ymatebydd yn teimlo bod cynllunio'n rhy hwyr i ymdrin â materion traffig gan na fyddai'r Cyngor yn gwrthod caniatâd cynllunio. Roedd ymatebydd yn credu na fydd disgyblion yn defnyddio dulliau teithio llesol i fynd i'r ysgol 1.8 – 2 filltir i ffwrdd o Clare Gardens. Roedd ymatebydd yn anhapus bod un frawddeg wedi cael ei defnyddio i ddisgrifio traffig yn yr asesiad o'r effaith ar y gymuned pan mai dyna yw'r effaith fwyaf yn nhyb yr ymatebydd hwnnw.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Mae'r Cyngor yn deall pryderon preswylwyr ynghylch yr effaith y byddai'r cynnig hwn yn ei chael ar draffig. Mae'n bwysig nodi bod yr ymgynghoriad dan sylw yn cael ei redeg yn unol â Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013, sy'n canolbwyntio ar rinweddau addysgol cynnig. Fodd bynnag, pe bai'r cynnig hwn yn cael ei gymeradwyo, byddai proses statudol ar wahân yn dilyn i archwilio pryderon cynllunio gan gynnwys traffig, mynediad a pharcio er mwyn cael caniatâd cynllunio.

Fel a nodwyd yn y ddogfen ymgynghori, byddai asesiad trafndiaeth llawn yn cael ei gynnal fel rhan o'r broses ddylunio ar gyfer adeilad newydd yr ysgol. Mae hyn yn weithdrefn safonol a byddai'n asesu'r effaith ar y seilwaith lleol ac yn sicrhau y cydymffurfir â'r ddeddfwriaeth gyfredol ar hygyrchedd ar gyfer yr holl wasanaethau brys. Byddai'r asesiad trafndiaeth yn cael ei ddefnyddio fel rhan o'r broses ddylunio i liniaru unrhyw effeithiau negyddol a gâi eu canfod.

Mae cyfle trwy'r broses dylunio ac adeiladu i wella llwybrau cysylltiol i wella diogelwch y llwybrau a mwynhad ohonynt. Byddai Tîm Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif y Cyngor yn cydweithio'n agos gyda'r Corff Llywodraethu trwy'r broses ddylunio ar hyn o materion eraill.

Mater i'r heddlu lleol yw gyrwyr yn peidio ag ymlynu wrth reolau diogelwch y ffordd, megis trwy fynd trwy olau traffig coch.

Byddai'r dyluniad terfynol yn amodol ar ganiatâd cynllunio. Mae'r broses gynllunio'n cynnwys ymgynghoriad statudol â phreswylwyr lleol. I ddechrau, mae Ymgynghori Cyn Ymgeisio yn galluogi preswylwyr i ddarparu adborth ar y dyluniad arfaethedig, yn ogystal â'r asesiad trafndiaeth, ar gyfer y contractwr. Wedyn byddai dyluniadau terfynol yn ddarostyngedig i'r broses gynllunio ffurfiol. Byddai preswylwyr lleol yn

cael eu hysbysu ynghylch y cais cynllunio ac yn gallu cyflwyno adborth a fyddai'n cael ei ystyried gan Bwyllgor Cynllunio'r Cyngor.

Pe bai'r cynnig yn mynd yn ei flaen, byddai teithio llesol yn ystyriaeth bwysig o fewn dyluniad y safle i roi cymorth i wireddu Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013. Byddai lle ychwanegol i storio beiciau a sgwteri yn cael ei ddarparu ar safle newydd yr ysgol i roi anogaeth ar gyfer teithio llesol i'r ysgol lle y bo'n bosibl.

Byddai Tîm Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif a'r contractwyr yn gweithio gyda'r ysgol i ddatblygu cynllun teithio wedi'i ddiweddarau a fyddai'n cefnogi mesurau i gynyddu teithio llesol i'r ysgol ac o'r ysgol i gyfleusterau cymunedol lleol. Byddai hyn yn darparu cyfle i fynd i'r afael â materion presennol.

Gallai'r ysgol weithredu amseroedd dechrau a gorffen graddol ar gyfer y cyfnodau cynradd ac uwchradd hefyd i amharu gyn lleied â phosibl, fel sy'n digwydd yn Ysgol Gymraeg Bro Morgannwg, ysgol pob oed 3-19 yn y Barri. Gallai'r ysgol wahanu amseroedd traffig brig ymhellach trwy ofal cofleidiol a chlybiau ar ôl ysgol.

Er mai ateb y galw am addysg gynradd o ganlyniad i ddatblygiadau tai diweddar ac arfaethedig yw'r prif ysgogiad ar gyfer y cynnig, nid yw'r cyfnod cynradd newydd wedi'i dargedu at unrhyw ardal benodol yn y Bont-faen. Byddai'r cynnig yn sicrhau bod digon o gapasiti cynradd cyfrwng Saesneg yn y Bont-faen. Byddai'r dalgylch ar gyfer y cyfnod cynradd yr un fath â dalgylch Ysgol Gynradd y Bont-faen. Byddai rhieni'n gallu ymgeisio am le yn y ddwy ysgol trwy ddynddi eu dewisiadau. Pe bai goralw am leoedd yn y ddwy ysgol, byddai lleoedd yn cael eu dyrannu yn seiliedig ar y meini prawf goralw.

Byddai'r cyfnod cynradd newydd arfaethedig oddeutu 1.8 milltir o ddatblygiad Fferm y Darren. Ystyrir bod hyn o fewn pellter cerdded yn unol â Pholisi'r Cyngor ar Gludiant i'r Ysgol.

Mae hefyd yn werth nodi bod safle Fferm y Darren wedi cael ei ddyrannu ar gyfer ehangu'r ddarpariaeth cyfrwng Gymraeg yn y dyfodol, a fyddai'n gwella trefniadau trafndiaeth presennol yn sylweddol gyda mynediad gwell oddi ar yr A48. Byddai hyn yn lleihau nifer y coetsis/bysiau mini sy'n mynd i mewn i'r Bont-faen.

Caiff traffig ei ystyried dan C17 (Effaith ar seilwaith lleol) a C18 (Trefniadau cludiant) yn yr [Aseiad o'r Effaith ar y Gymuned](#).

Thema gwrthwynebu 8: Mae safle Ysgol Gyfun y Bont-faen yn anaddas

Mynegodd ymatebydd bryderon bod safle Ysgol Gyfun y Bont-faen yn un lle ceir perygl o lifogydd ac sydd heb ddigon o le awyr agored.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Byddai'r adeilad a'r safle newydd yn cydymffurfio â safonau Bwletin Adeiladu 99 sy'n cynnwys gofynion ar gyfer lle a darparu cyfleusterau. Byddai'r holl opsiynau ar gyfer lleoli adeilad yr ysgol gynradd yn Ysgol Gyfun y Bont-faen yn cael eu hystyried ac yn

amodol ar gais cynllunio llawn. Fel a nodwyd yn y ddogfen ymgynghori, mae dysgu yn yr awyr agored yn ystyriaeth bwysig yn nyluniad Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif a byddai darpariaeth o fewn y safle newydd yn cynnwys ardaloedd natur a chyfleusterau chwaraeon.

O ran yr ardaloedd chwaraeon, pe bai'r cynnig yn mynd yn ei flaen byddai cyfle i wella ansawdd y ddarpariaeth ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen. Mae gan Ysgol Gyfun y Bont-faen eisoes gae pêl-droed, man chwarae amldeffnydd (MUGA) a chaeau glaswellt ar gyfer chwaraeon. Byddai'r cyfnodau cynradd ac uwchradd yn gallu cael budd o rannu cyfleusterau chwaraeon i'w defnyddio mewn gwersi Add. Gorff. wedi'u hamserlennu. Byddai'r cynradd hefyd yn gallu defnyddio ardaloedd chwarae dan orchudd a heb orchudd â llawr caled gyda mynediad uniongyrchol o'u hadeilad, a byddai ffens ddiogel o amgylch y rhain i'w gwahanu oddi wrth weddill y safle.

Byddai'r tîm dylunio'n cydweithio'n agos gyda'r ysgol i sicrhau bod y sgiliau seiliedig-ar-natur yn gallu cael eu datblygu trwy ddarpariaeth awyr agored wedi'i theilwra. Er enghraifft, mae potensial i'r clystyrau o goed ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen gael eu gwella a'u defnyddio gan y cynradd ar gyfer sesiynau ysgol goedwig.

Byddai'r holl opsiynau o ran y safle ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen yn cael eu hystyried ac yn amodol ar gais cynllunio llawn; byddai hyn yn cynnwys astudiaethau dichonoldeb o berygl llifogydd yn awr ac yn y dyfodol.

Byddai'n rhaid i'r dyluniad ateb gofynion draenio cynaliadwy sy'n golygu dyluniadau helaeth ar gyfer rheoli dŵr wyneb; h.y. rhaid i gyfraddau llif dŵr ateb gofynion penodol a chael eu cyflawni trwy ddatrysiadau naturiol megis pantiau a gerddi glaw. Byddai'r Cyngor yn ei gwneud yn ofynnol cael cymeradwyaeth Corff Cymeradwyo Systemau Draenio Cynaliadwy cyn dechrau adeiladu.

Byddai'r dyluniad ar gyfer yr adeilad ysgol newydd yn amodol ar ganiatâd cynllunio hefyd. Byddid yn ymgynghori â Cyfoeth Naturiol Cymru fel rhan o'r broses hon.

Thema gwrthwynebu 9: Nid yw'r cynnig yn rhoi gwerth am arian

Mynegodd ymatebwyr bryderon na fyddai gweithredu dwy ysgol gynradd mewn ardal fach yn ddefnydd effeithlon o adnoddau ariannol.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Nid yw'r cynnig wedi cael ei lunio er mwyn dwyn arbedion ariannol, fe'i datblygwyd i ymateb i'r galw uwch o ddatblygiadau tai ac i gyflawni hyn trwy'r model addysg mwyaf priodol ar gyfer yr achos hwn.

Mae nifer o ysgolion cynradd o fewn radiws o 5 milltir i'r Bont-faen yn barod; gan gynnwys Ysgol Gynradd y Bont-faen ar gyfer cyfrwng Saesneg, Iolo Morganwg ar gyfer cyfrwng Cymraeg a Llanfair, Llangan, Dewi Sant a Llansanwyr ar gyfer addysg enwadol. Nid yw'n beth anghyffredin bod nifer o ysgolion wedi'u lleoli'n agos iawn at ei gilydd mewn ardaloedd trwchus eu poblogaeth. Er enghraifft, mae Ysgolion Cynradd Victoria, Fairfield, Evenlode ac Albert i gyd yn ysgolion cynradd cymunedol

cyfrwng Saesneg agos at ei gilydd sy'n gwasanaethu Penarth.

Mae dyletswydd statudol ar y Cyngor i sicrhau bod digon o leoedd ysgol ym Mro Morgannwg. Mae amcanestyniadau'n dynodi na fydd digon o leoedd cynradd cyfrwng Saesneg ar gael yn nalgylch Ysgol Gynradd y Bont-faen i ateb y galw a ragwelir o fis Medi 2021. Gallai hyn olygu y gwrthodir derbyn disgyblion sy'n byw yn y dalgylch ac y cynigir lleoedd iddynt mewn ysgolion cynradd eraill. Gallai hyn gynyddu costau trafnidiaeth os yw'r ysgol arall agosaf sy'n addas fwy na 2 filltir o'u man preswyllo.

Byddai'r cynnig blaenorol wedi ehangu Ysgol Gynradd y Bont-faen ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen o 210 i 420 o leoedd cynradd fel rhan o fodel pob oed. Gan bod nifer o bryderon wedi cael eu codi gan y gymuned, fe wnaeth y Cyngor ddiwygio'r cynnig er mwyn estyn ystod oedran Ysgol Gyfun y Bont-faen a chreu ysgol gynradd â 210 o leoedd ar yr un safle yn lle hynny. Canlyniad y naill gynnig neu'r llall fyddai creu 210 o leoedd cynradd cyfrwng Saesneg ychwanegol yn ardal y Bont-faen i ateb y galw lleol o ddatblygiadau tai diweddar ac arfaethedig. Felly, byddai costau referniw i'r Cyngor yn cynyddu dan y naill gynnig neu'r llall gan bod dyletswydd ar y Cyngor i ateb y galw lleol am addysg.

Byddai'r cyfnod cynradd yn agor yn raddol gyda 30 o leoedd derbyn a 48 o leoedd meithrin rhan-amser ar gael ar gyfer mis Medi 2022. Byddai nifer y disgyblion ar y gofrestr yn tyfu bob blwyddyn wrth i'r disgyblion hyn gamu ymlaen trwy'r cyfnod cynradd. Mae'r model hwn yn sicrhau bod y cyfnod cynradd newydd yn cael ei agor mewn modd dichonadwy ac nad yw'n effeithio ar ysgolion cynradd lleol oherwydd trosglwyddiadau yn ystod y flwyddyn. Mabwysiadwyd y dull hwn yn ddiweddar ar gyfer sefydlu Ysgol Gymraeg Dewi Sant yn Llanilltud Fawr. Byddai'r dull graddol hefyd yn sicrhau bod capasiti'n cynyddu yn unol â'r galw a ragamcanir i ddiwallu anghenion y gymuned leol.

Er na fyddai buddsoddiad o £5m yn cael ei ystyried yn werth am arian yn y flwyddyn gyntaf, mae'r Cyngor yn asesu buddsoddiadau ar draws oes 60 mlynedd yr adeilad. Byddai'r cynnig yn rhoi digon o gapasiti i'r Cyngor allu ateb y galw cynyddol am addysg gynradd yn ardal y Bont-faen.

Penderfynodd y Cyngor mai'r model pob oed oedd yn darparu'r cyfleoedd mwyaf ar gyfer cydweithio, arbedion effeithlonrwydd a rheoli'r safle'n well. Fodd bynnag, ar y cyfan mae ysgolion mwy yn gallu sicrhau gwerth gwell am arian trwy ddarbedion maint a gall un gyllideb fod yn haws i'w rheoli, e.e. cyfrifo am wariant ar gynnal a chadw'r safle a fyddai o fudd i'r cyfnodau cynradd ac uwchradd o'i gymharu â gweinyddu dau gontract gwahanol. Gan bod cyllid ysgolion yn cael ei ddosbarthu trwy'r fformiwla cyllido ysgolion, byddai arbedion effeithlonrwydd yn cael eu cadw gan yr ysgol.

Thema gwrthwynebu 10: Mae Ysgol Gynradd y Bont-faen mewn cyflwr gwael

Mynegodd ymatebwyr bryderon bod ar adeilad yr ysgol gynradd leol, Ysgol Gynradd y Bont-faen, angen atgyweiriadau ac y dylid rhoi blaenoriaeth i'r rhain dros adeiladu ysgol gynradd newydd. Mae rhai ymatebwyr yn dal i fynegi pryderon mai esgus i gau

Ysgol y Bont-faen yw hyn.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Fe archwiliodd y Cyngor ystod o opsiynau i ateb y galw cynyddol o ddatblygiadau tai, gan gynnwys asesiad dichonoldeb o gynyddu capasiti Ysgol Gynradd y Bont-faen ar ei safle presennol.

Diystyrwyd yr opsiwn i ehangu ar safle Ysgol Gynradd y Bont-faen, yn bennaf oherwydd y mynediad cyfyngedig ar gyfer cerbydau adeiladu a thopograffi'r safle. Cafodd safle presennol Ysgol Gyfun y Bont-faen ei adnabod fel y safle a ffeirir ar gyfer cyflawni'r cynnydd mewn capasiti cyfrwng Saesneg trwy sefydlu ysgol pob oed newydd.

Fe ymgynghorodd y Cyngor yn flaenrol ynghylch cynnig i ddarparu 420 o leoedd cynradd ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen trwy ddirwyn Ysgol Gynradd y Bont-faen i ben a throsglwyddo'r holl staff a disgyblion. Cyflwynwyd nifer o bryderon fel rhan o'r ymgynghoriad, felly fe wnaeth y Cyngor ail-archwilio'r holl ddulliau a oedd ar gael i gyflawni'r capasiti gofynnol i ateb y galw yn y dyfodol.

(Byddai'r cynnig hwn yn golygu bod 210 o leoedd cynradd cyfrwng Saesneg ar gael ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen yn ychwanegol at y 210 o leoedd cynradd cyfrwng Saesneg sydd ar gael yn Ysgol Gynradd y Bont-faen.)

Un o fanteision y cynnig blaenrol oedd y byddai wedi mynd i'r afael â chyflwr adeiladau presennol Ysgol Gynradd y Bont-faen sydd mewn cyflwr gwael (yn ôl yr arolwg diweddaraf o gyflwr adeiladau a gynhaliwyd yn 2019). Ni fyddai'r cynnig hwn yn mynd i'r afael â chyflwr adeiladau presennol Ysgol Gynradd y Bont-faen gan y byddai'r ysgol yn aros ar ei safle presennol gyda'i chapasiti presennol.

Byddai angen i fuddsoddiad yn Ysgol Gynradd y Bont-faen gael ei adolygu yng nghyd-destun rhaglen adnewyddu asedau barhaus y Cyngor, y mae £600k yn cael ei gadw'n ôl ar ei chyfer bob blwyddyn i gynnal a chadw adeiladau ysgolion. Mae cynlluniau'n cael eu hadolygu a'u blaenoriaethu'n flynyddol. Dylid nodi bod gan y mwyafrif llethol o ysgolion ym Mro Morgannwg ôl-groniad o waith cynnal a chadw. Ar hyn o bryd mae 7 ysgol gynradd yn ardal Bro Morgannwg sydd ag ôl-groniad mwy o waith cynnal a chadw o'i gymharu ag Ysgol Gynradd y Bont-faen. Mae Rhaglen Ysgolion 21^{ain} Ganrif y Cyngor yn fuddsoddiad mawr yn yr ystâd addysg ledled Bro Morgannwg sy'n lleihau'r ddibyniaeth ar y rhaglen adnewyddu asedau barhaus.

Mae'n werth nodi, pan fo'r Cyngor yn datblygu cynnig i'w gynnwys fel rhan o Raglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif, bod cynlluniau unigol yn cael eu hasesu yn erbyn amcanion buddsoddi'r Cyngor ac amcanion rhaglen Llywodraeth Cymru. Mae dyletswydd statudol ar y Cyngor i ddarparu digon o leoedd mewn ysgolion ac felly, mae ateb y galw rhagamcanol yn un o flaenoriaethau allweddol Rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif. Lle y bo'n bosibl, bydd y Cyngor hefyd yn amcanu at fynd i'r afael â chyflwr ac addasrwydd adeiladau ysgol presennol, fel yr oedd y cynnig gwreiddiol yn amcanu at ei wneud. Nid oes unrhyw gynlluniau wedi'u cynnwys fel rhan o Raglen Ysgolion 21^{ain} Ganrif y Cyngor sy'n mynd i'r afael â chyflwr ac addasrwydd adeiladau yn unig. Ymdrinnir â'r materion hyn trwy'r rhaglen gyfalaf adnewyddu asedau fel rheol.

Mae hefyd yn werth nodi bod yr adeilad newydd arfaethedig yn cael ei ariannu'n bennaf trwy gyfraniadau Adran 106 a geir o ddatblygiadau tai cyfagos. Mae'r cyllid hwn wedi cael ei warantu'n benodol i gynyddu nifer y lleoedd ysgol ac ni fyddai modd ei ddefnyddio i ariannu atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw i adeilad presennol.

Dros y ddwy flynedd ariannol ddiwethaf dyrannwyd £130,363.70 i Ysgol Gynradd y Bont-faen ar gyfer gwaith cyfalaf i adnewyddu'r to gwastad ac uwchraddio'r system ddraenio, goleuadau a gwresogi (£1,363.70 yn 2018/19 a £129,000 yn 2019/20). Mae hyn yn ychwanegol at waith a wnaed fel rhan o'r hawliad yswiriant am ddifrod llifogydd i'r llawr.

Darperir cyllideb ddirprwyedig i'r holl ysgolion hefyd fel rhan o'r fformiwla cyllid ysgolion ar gyfer atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw. Yn ôl gwybodaeth a ddelir gan y Tîm Cyllid Ysgolion, mae dyraniad Ysgol Gynradd y Bont-faen a'i gwariant ar atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw fel a ganlyn:

Blwyddyn Ariannol	Cyllid a ddirprwywyd i Ysgol Gynradd y Bont-faen	Gwariant	Amrywiant	%
2017/18	£16,047	£6,573	£9,474	41%
2018/19	£15,884	£5,832	£10,052	37%
2019/20	£16,365	£5,913	£10,452	36%
Cyfanswm	£48,296	£18,318	£29,978	37%

Mae Ysgol Gynradd y Bont-faen wedi gwario £18,318 dros y cyfnod o dair blynedd ar atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw a oedd yn 37% o gyfanswm y cyllid ar gyfer atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw a ddyrannwyd fel rhan o'r fformiwla cyllid. Mae'r Cyngor yn nodi nad yw hyn yn anarferol gan bod ysgolion yn blaenoriaethu cyllid at ddibenion addysg. Fodd bynnag, mae'n amlygu sut y mae gwaith cynnal a chadw'n ôl-gronni ar draws yr holl ysgolion dros amser.

Er y cydnabyddir bod yr adeiladau presennol yn Ysgol Gynradd y Bont-faen mewn cyflwr gwael, mae'r ysgol yn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth iechyd a diogelwch berthnasol a chaiff hyn ei fonitro'n rheolaidd. Mae'r corff llywodraethu a'r pennaeth wedi creu amgylcheddau dysgu croesawus sy'n cefnogi'r dysgu a'r addysgu â manau neilltuo addas ar gyfer ymyriadau a lles disgyblion.

Mae amcanestyniadau'n dynodi y byddai angen Ysgol Gynradd y Bont-faen a chyfnod cynradd Ysgol Gyfun y Bont-faen i ateb y galw am addysg gynradd cyfrwng Saesneg. Nid oes cynlluniau o gwbl i gau Ysgol Gynradd y Bont-faen nac unrhyw ysgol gynradd arall gyfagos.

Thema gwrthwynebu 11: Dylid ehangu Ysgol Gynradd y Bont-faen neu ddod o hyd i safle arall ar gyfer y ddarpariaeth gynradd newydd

Mynegodd ymatebydd ddewis i ateb y galw cynyddol am leoedd cynradd trwy roi cyllideb ychwanegol i Ysgol Gynradd y Bont-faen er mwyn ehangu'r ysgol neu ddod o hyd i safle arall yn y Bont-faen ar gyfer ysgol gynradd newydd.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Wrth ddatblygu'r cynnig hwn, fe wnaeth y Cyngor ystyried safleoedd addysg, gan gynnwys safle presennol Ysgol Gynradd y Bont-faen, safle presennol Ysgol Gyfun y Bont-faen a'r safle addysg yn y cynnig a fyddai'n cael ei ddarparu fel rhan o'r cytundeb A106 ar gyfer y datblygiad yn Fferm y Darren.

Cynhaliodd y Cyngor asesiad dichonoldeb i bennu a oedd yn bosibl ehangu Ysgol Gynradd y Bont-faen ar ei safle presennol. Diystyriwyd hyn oherwydd materion topograffigol gyda'r safle presennol, yr effaith y byddai'r nifer uwch yn ei chael ar y seilwaith lleol a'r mynediad cyfyngedig ar gyfer adeiladu a fyddai'n arwain at gostau sylweddol uwch i adeiladu'r ysgol. Byddai adleoli'r disgyblion dros dro i'w gwneud yn bosibl dymchwel ac adeiladu'n gostus ac ni ellid talu'r costau hynny o fewn y gyllideb a ddyrannwyd. Byddai hyn hefyd yn lleihau maint ac ansawdd y lle awyr agored sydd ar gael i'r disgyblion yn sylweddol. Mae'r trac rhedeg a'r cae wedi cael eu henwi gan yr ymatebwyr fel adnoddau gwerthfawr i ddisgyblion cynradd, ond byddai'r rhain yn cael eu peryglu gan adeilad ag ôl troed mwy.

Nid yw'r safle ysgol arfaethedig ar ddatblygiad tai Fferm y Darren i fod i drosglwyddo i'r Cyngor nes bydd pobl yn byw mewn 150 o anheddau a barnwyd ei fod yn fwy addas i gefnogi ehangiad addysg cyfrwng Cymraeg yn y dyfodol oherwydd ei agosrwydd at yr A48.

Fe wnaeth y Cyngor ystyried safleoedd eraill pellach yn y Bont-faen hefyd.

Er nad oes astudiaethau dichonoldeb manwl wedi cael eu cynnal ar gyfer unrhyw un o'r lleoliadau eraill yn y Bont-faen, nid yw'r un o'r safleoedd heb faterion. Mae Cae'r Heddlu a'r Maes Criced yng nghanol Tref y Bont-faen a byddai mynediad yn anodd iawn. Byddai adeiladu ysgol gynradd yn unrhyw un o'r lleoliadau hyn yn cael effaith arwyddocaol ar y seilwaith lleol. Byddai angen mesurau ychwanegol i liniaru'r effeithiau hyn a fyddai'n cynyddu cost adeiladu'n sylweddol. Byddai adeiladu ar y safleoedd eraill hyn hefyd yn effeithio ar y mannau agored cyhoeddus a'r cyfleusterau hamdden sydd ar gael yn y Bont-faen.

O ran yr hen adeilad 6^{ed} dosbarth, mae hwn wedi cael ei ddyrannu ar gyfer tai fel rhan o'r CDLI a fabwysiadwyd gan y Cyngor. Mae hen safle'r Farchnad Wartheg wedi cael ei ddyrannu ar gyfer defnyddiau eraill, ac mae'r cynlluniau ar hyn o bryd yn rhai ar gyfer cyfleusterau parcio i'r cyhoedd a defnydd manwerthu bwyd.

Y pryder allweddol gydag unrhyw un o'r safleoedd eraill fyddai'r oedi na fyddai modd ei osgoi cyn rhoi'r capasiti mwy ar waith. Byddai hefyd yn costio mwy i gaffael unrhyw safle nad yw'r Cyngor yn berchen arno. Felly, barnwyd mai Ysgol Gyfun y Bont-faen oedd y safle mwyaf priodol ar gyfer cyflawni'r ehangiad mewn addysg gynradd cyfrwng Saesneg.

Thema gwrthwynebu 12: Parhau â'r ymgynghoriad yn ystod pandemig Covid-19

Mynegodd ymatebwyr bryderon ynghylch rhedeg yr ymgynghoriad yn ystod

pandemig Covid-19; yn benodol bod rhieni a theidiau a neiniau'n ymgodymu â chau ysgolion, colli swyddi, salwch, cyfyngiadau symud ac ynysu a bod parhau â chynnig yn achosi trallod ac ansicrwydd. Nododd un ymatebydd y byddai'r pandemig yn achosi i werthiannau tai arafu yn natblygiad Fferm y Darren ac felly y dylid atal yr ymgynghoriad gan na fyddai angen lleoedd ychwanegol ar gyfer disgyblion.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Roedd y prosesau ymgynghori'n dilyn canllawiau Llywodraeth Cymru, gan gydymffurfio â Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ac yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion 2018. Roedd y prosesau ymgynghori'n rhoi'r cyfle i ymgynghoreion penodedig ddysgu am y cynnig ac i'r Cyngor glywed barn pawb sydd â buddiant er mwyn iddynt allu cael eu cymryd i ystyriaeth cyn bod unrhyw benderfyniadau'n cael eu gwneud.

Cynhaliwyd ymgynghoriadau ffurfiol trwy ddogfen ymgynghori a ffurflen ymateb a ddosbarthwyd yn electronig i ymgynghoreion penodedig ac a gyhoeddwyd ar wefan Cyngor Bro Morgannwg ar 16 Mawrth 2020. Cafodd ymgynghoreion ddolen mewn neges e-bost hefyd a oedd yn mynd â hwy at wefan Cyngor Bro Morgannwg. Roedd copïau caled o'r ddogfen ymgynghori ar gael ar gais hefyd.

Cafodd y cyfnod ymgynghori ei estyn ar sawl achlysur ac fe hysbyswyd yr ymgynghoreion. Daeth y cyfnod ymgynghori i ben ar 23 Tachwedd 2020, a roddodd fwy na 250 o ddiwrnodau i ymgynghoreion ymateb. Aeth y cyfnod ymgynghori ymhell y tu hwnt i'r gofynion a nodir yng Nghod Trefniadaeth Ysgolion 2018.

Yn sgîl goblygiadau parhaus y Coronafeirws cafodd sesiynau galw heibio ar gyfer rhieni a'r gymuned eu canslo er mwyn cyfyngu ar y rhyngweithio rhwng staff, rhieni a'r gymuned ehangach. Fodd bynnag, cafodd sianeli cyfathrebu agored eu cynnal trwy gydol yr ymgynghoriad dros y ffôn a thrwy'r e-bost. Cafodd y Cwestiynau Cyffredin eu diweddarau hefyd i adlewyrchu ymholiadau a godwyd trwy gydol y cyfnod ymgynghori. Fe ymatebodd swyddogion y Cyngor i nifer o ymholiadau drwy'r e-bost trwy gydol y cyfnod ymgynghori.

Cynhaliwyd sesiwn ymgysylltu gyda disgyblion Ysgol Gyfun y Bont-faen i sicrhau y byddai eu hadborth yn cael ei ystyried fel rhan o'r broses. Cynhaliwyd y rhain yn annibynnol ar y Cyngor ac roeddent yn cydymffurfio â chanllawiau COVID-19 Llywodraeth Cymru.

O ran bod y galw o'r datblygiad tai newydd yn peidio â chael ei wireddu oherwydd y pandemig byd-eang, mae'r Cyngor mewn deialog barhaus gyda Taylor Wimpey ynghylch y cynnydd gyda'r safle, ac mae'r tai a gwblhawyd hyd yma wedi bod yn unol ag amcanestyniadau tai'r Cyngor. Nid oes rheswm dros gredu na fydd y datblygiad yn cael ei gwblhau, a rhagwelir y bydd y datblygiad yn cael ei gwblhau o fewn cyfnod y Cynllun, h.y. cyn 2026, gan ddibynnu ar gyfraddau gwerthu.

Roedd goralw yn Ysgol Gynradd y Bont-faen ar gyfer ffrwd y derbyn yn 2019/20. Dyrannwyd lleoedd i 40 o ddisgyblion i osgoi gwrthod lle i ddisgyblion yn y dalgylch, sy'n 10 disgybl yn fwy na nifer derbyn cyhoeddedig yr ysgol. Ni fyddai mynd ymhellach byth dros y nifer derbyn cyhoeddedig yn gynaliadwy oherwydd maint

cyfyngedig adeilad presennol yr ysgol.

Yn ffrwd y derbyn ar gyfer 2020/21, dynododd 35 o geisiadau ar gyfer plant a oedd yn byw o fewn y dalgylch eu bod yn ffafrio Ysgol Gynradd y Bont-faen. Dyrannwyd lle i 27 o ddisgyblion a oedd yn byw yn y dalgylch ar gyfer mis Medi 2020.

Thema gwrthwynebu 13: Y mwyafrif o'r ymatebwyr yn erbyn y cynnig

Gwrthwynebodd ymatebwyr ar y sail bod y mwyafrif o'r ymatebwyr i'r ymgynghoriad (65%) yn erbyn y cynnig.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Diben y cyfnod ymgynghori yw cael adborth ar gynnig y Cyngor ac nid pleidlais mohono. Yn dilyn cwblhau'r cyfnod ymgynghori, rhaid i'r Cyngor wedyn gyhoeddi adroddiad ymgynghori sy'n rhoi trosolwg o'r adborth a gafwyd ac yn nodi ymateb y Cyngor i unrhyw faterion a godwyd. Rhoddodd yr adroddiad ymgynghori ymateb cynhwysfawr i'r materion a godwyd gan ymgynghoreion fel rhan o'r broses ymgynghori. Rhoddodd y Cabinet ystyriaeth lawn i'r adroddiad ac fe gytunodd i gyhoeddi hysbysiad statudol ar y cynnig.

Roedd ychydig o ymatebion yn nodi mai llywodraethwyr neu staff yn Ysgol Gyfun y Bont-faen oedd 75% o'r rhai a oedd o blaid y cynnig. Mae hyn yn anghywir gan bod ymatebwyr yn gallu dynodi mwy nag un ysgol neu rôl. Caiff y dadansoddiad o rôl ac ysgol ymatebwyr ei gynnwys i ddynodi'r ystod o ymatebion a nifer yr ymatebion o blaid y cynnig, yn ei erbyn neu heb farn y naill ffordd neu'r llall ym mhob grŵp. Ni ellir defnyddio'r data hwn i ddarparu canran gyffredinol o blaid y cynnig o grŵp / grwpiau penodol.

O'r 83 o ymatebion o blaid y cynnig, ni wnaeth 36 (43%) ddynodi eu bod yn llywodraethwr nac yn aelod o staff yn Ysgol Gyfun y Bont-faen. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn croesawu cefnogaeth staff a llywodraethwyr Ysgol Gyfun y Bont-faen oherwydd, pe bai'r cynnig yn cael ei gymeradwyo gan Gabinet y Cyngor, byddent hwy'n allweddol i ddatblygu'r ddarpariaeth gynradd newydd.

Thema gwrthwynebu 14: Mae cael gwared ar y system ysgolion sy'n bwydo a newidiadau i ddalgylchoedd yn annheg

Roedd ymatebydd yn teimlo bod cael gwared ar y system ysgolion sy'n bwydo a newidiadau i ddalgylchoedd yn annheg â rhai cymunedau yn y Fro Orllewinol.

Ymateb y Cyngor i'r gwrthwynebiad a godwyd

Mae'r mater hwn yn ymwneud ag ymgynghoriad ar wahân a gynhaliwyd yn flaenorol ynghylch derbyniadau. Penderfynodd y Cabinet gael gwared ar y defnydd o ysgolion cynradd sy'n bwydo fel maen prawf goralw ar 15 Ebrill 2019.

Casgliad

Mae'r Cyngor yn dod i'r casgliad y byddai'r cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar ddarpariaeth a safonau addysg yn y Fro trwy ddarparu lleoedd cynradd ychwanegol mewn ysgol 'ragorol' yn y Bont-faen.

Byddai'r cynnig yn sicrhau bod y Cyngor yn gallu cyflawni ei ddyletswydd statudol i ddarparu digon o leoedd ysgol.

Mae uwch arweinwyr Ysgol Gyfun y Bont-faen wedi bod yn llwyr gefnogol i'r cynnig hwn ac mae'r Cyngor yn credu y byddai'r cynnig hwn yn sicrhau bod Ysgol Gyfun y Bont-faen yn gallu parhau i ddarparu ansawdd a safonau rhagorol mewn addysg gan ddarparu ar gyfer poblogaeth ddisgyblion ac ystod oedran fwy.

Roedd ymatebwyr i'r ymgynghoriad yn teimlo y byddai'r uwch dîm rheoli profiadol a medrus yn Ysgol Gyfun y Bont-faen yn gallu goruchwyllo'r ddarpariaeth orau ar gyfer plant o oedran cynradd. Roedd ymatebion hefyd yn nodi cyfleoedd ar gyfer datblygiad proffesiynol gan y gallai athrawon rannu arbenigedd mewn darpariaeth gynradd a phynciau uwchradd arbenigol. Roedd ymatebion yn amlygu y byddai staff cynradd yn cael cefnogaeth dda gan gydweithwyr a'r tîm arwain.

Roedd yr ymateb gan ddisgyblion hefyd yn nodi cyfleoedd niferus i ddisgyblion iau a hŷn gael budd o'i gilydd. Mae hyn yn cynnwys;

- 'Gallai disgyblion cynradd gael mwy o ddiddordebau, gan ehangu eu gorwelion trwy fod yn ymwybodol o'r hyn sy'n digwydd yn yr ysgol uwchradd';
- 'Yr Eco Bwyllgor yn rhoi gwasanaethau cynradd i ddysgu am faterion ecolegol; bydd hyn yn ei dro'n rhoi profiad i'r disgyblion hŷn hefyd o wneud testunau o'r fath yn addas i gynulleidfa iau, gan ddysgu addasu iaith a geirfa.'; a
- 'Gallai disgyblion uwchradd eu gweld eu hunain fel modelau rôl a hynny'n arwain at ymddygiad gwell ganddynt o bosibl.'

Nododd ymatebwyr i'r ymgynghoriad y byddai'r disgyblion cynradd newydd yn cael eu cefnogi trwy bolisïau lles sefydledig, y byddent yn gallu cael gwrandawriad i'w llais trwy'r cyngor ysgol a chael eu mentora gan ddisgyblion hŷn. Byddent hefyd yn cael mwy o fynediad at weithgareddau allgyrsiol, a hynny'n cefnogi eu datblygiad emosiynol a chymdeithasol.

Fel a nodwyd yn yr ymateb a gafwyd gan Estyn, 'mae'n debygol y bydd y cynnig o leiaf yn cynnal safonau presennol addysg a'r ddarpariaeth yn yr ardal'.

Byddai'r cynnig yn arwain at amgylcheddau dysgu ac addysgu priodol a fyddai'n hybu lles disgyblion a'u hagweddau at ddysgu. Nododd ymatebwyr i'r ymgynghoriad y 'byddai rhannu'r safle [yn yr ysgol uwchradd] yn darparu cyfleusterau ar gyfer y cyfnod cynradd na fyddai gan ddisgyblion fynediad atynt ar safle ysgol gynradd hunangynhwysol'.

Deallir bod traffig yn achosi pryder yn lleol, a byddai asesiad trafndiaeth llawn yn

cael ei gynnal fel rhan o'r broses ddylunio ar gyfer yr adeilad ysgol newydd. Mae'r broses gynllunio'n cynnwys ymgynghoriad statudol â phreswylwyr lleol. Fodd bynnag, roedd rhai ymatebwyr yn teimlo y byddai trefniadau cludiant yn haws i rieni â phlant yn y ddau gyfnod addysg gan mai dim ond i un safle y byddai angen iddynt fynd yn lle teithio i fwy nag un safle ledled ardal y Bont-faen.

Nododd rhai ymatebwyr yn eu hymatebion i'r ymgynghoriad fod yn well ganddynt y cynnig newydd hwn gan y byddai'n osgoi gwrthdaro posibl a fyddai'n codi yn ystod proses uno. Byddai maint llai'r ddarpariaeth gynradd (210 o leoedd yn y cynnig newydd, 420 o leoedd yn y cynnig blaenorol) yn lleihau'r materion posibl mewn perthynas â thraffig a lle ar safle Ysgol Gyfun y Bont-faen a fyddai wedi cael eu hachosi gan y cynnig gwreiddiol.